

4. Закон України «Про залізничний транспорт»: від 04.07.1996 р. // Закони України. — 1997. — Т. 11. — Ст. 19.

Ерофеенко Л.В. О дифференциации в регулировании труда в сфере железнодорожного транспорта. — Статья.

Научная статья посвящена анализу критериев дифференциации и их влияния на правовое регулирование труда в сфере железнодорожного транспорта. С уточнениями относительно критериев дифференциации правового регулирования труда в работе предложены виды дифференциации по функциональному назначению. Кроме того, анализируются некоторые особенности субъектного критерия дифференциации. На основании проведенного исследования сформулированы предложения по усовершенствованию трудового законодательства о необходимости закрепления общих оснований дифференциации, ее границ, а также внедрение ее не только на законодательном уровне, но и на договорном.

Ключевые слова: источники повышенной опасности, дифференциация, железнодорожный транспорт, категории работников, правовое регулирование.

Erofeenko L.V. On differentiation in regulation of labor in the field of railway transport. — Article.

The scientific article is devoted the analysis of criteria of differentiation and their influence on the legal adjusting of labour in the field of railway transport. With clarifications in relation to the criteria of differentiation of the legal adjusting of labour the types of differentiation are in-process offered on the functional setting. In addition, some features of subject criterion of differentiation are analysed. On the basis of proved research formulated suggestion on the improvement of labour legislation about.

Keywords: sources of heightened danger, differentiation, rail transport, category of employees, the legal regulation.

УДК 343.163(477)

Івчук М.Ю.,

*здобувач Національного університету
біоресурсів та природокористування*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОЗАСТОСОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

Виконано детальний аналіз, визначення форми та поняття правозастосовчої діяльності органів прокуратури України. Встановлено, що правозастосовча діяльність органів прокуратури є особливою та індивідуальною формою реалізації права. Ця діяльність спрямована на індивідуальну регламентацію і правогарантування.

Ключові слова: особливість, правозастосовча діяльність, органи прокуратури.

Одним із питань, яке має важливе теоретичне і практичне значення для повноцінного функціонування і визначення правового статусу прокуратури являється їх правозастосовча діяльність. При розгляді даного питання важливе значення має політико-моральна обстановка у державі, правовий режим, професіоналізм кадрів і правова культура громадян. Розглядаючи правозастосовчу діяльність органів прокуратури, потрібно звернути увагу на те, що цій проблемі в юридичній літературі та під час проведення наукових дискусій приділяється недостатньо уваги. У зв'язку з цим, метою статті є детальний аналіз, визначення форми та поняття правозастосовчої діяльності органів прокуратури України.

Для досягнення поставленої мети, насамперед, потрібно визначити, що розуміється під терміном «правозастосовча діяльність». Взагалі, в юридичній літературі існує велика кількість трактувань понять застосування права. Поштовх для науково-правових досліджень правозастосовчої діяльності дала ідея юридично-організаційного та владного характеру застосування права. На думку В.О. Котюка правозастосовча діяльність — це одна з форм реалізації права, яка має державно-владний організуючий характер компетентних державних органів і уповноважених державою інших суб'єктів суспільних відносин направлених на зміну, припинення або виникнення правовідносин шляхом видання індивідуальних актів застосування правових норм в певних формах, а також направлена на конкретизацію правового регулювання і охорону соціальних цінностей суспільства [1, с.144].

Всі правоохоронні органи нашої держави, зокрема прокуратура, являються органами, що ведуть боротьбу зі злочинністю, всемірним утвердження верховенства закону та зміцненням правопорядку. Ці напрямки визначають основні змістовні та структурні елементи правозастосовчої діяльності. Але протягом останнього часу погляди на правозастосовчу діяльність органів прокуратури значно трансформуються. Це пояснюється тим, що прокуратура, здійснюючи свою діяльність, досить часто використовує інформацію, яка є недоступною для більшості населення. Саме це породжує зростання відчуження прокуратури від суспільства, що, в свою чергу, негативно впливає на правозастосовчу діяльність.

Створення необхідних загальносоціальних і юридичних умов, що відповідають закономірним зв'язкам і якісним особливостям системи суспільних відносин, повинно зрештою призвести до зростання правозастосування, спрямованого на регулювання суспільних відносин, а не на здійснення державного примусу. До загальносоціальних умов правильного і справедливого застосування права відносяться загальна ситуація в країні, обстановка стабільності, рівень культури. До юридичних слід віднести якість чинного законодавства, всієї правової системи, узгодженість між різними видами нормативно-правових актів, між загальними і спеціальними нормами, підвищення юридичної відповідальності за їх порушення, посилення ефективності правозастосовчої діяльності державних органів і громадських організацій [2, с.19].

Будь-яка правозастосовча діяльність правоохоронних органів характеризується сукупністю ознак. Ця діяльність органів прокуратури має свої притаманні риси: по-перше, правозастосовча діяльність являється елементом правової системи суспільства; по-друге, правозастосовча діяльність має комплексний харак-

тер і охоплює, як правило, й інші форми реалізації права, або здійснюється паралельно, по-третє, ця діяльність має, як правило, владний характер і здійснюється відповідним компетентними державними органами чи службовими особами, по-четверте, правозастосовча діяльність означає реалізацію законодавства в правовідносинах. Ця форма реалізації змінює ті чи інші правовідносини. Вона конкретизує юридичні права і обов'язки суб'єктів правовідносин [3, с.127]: по-п'яте, вона завжди має активний характер, спрямована на виникнення, зміну, припинення правовідносин; по-шосте, правозастосовча діяльність завершується прийняттям правозастосовчих актів, де фіксуються індивідуально конкретні приписи.

Із зазначених ознак випливає зміст і мета правозастосовчої діяльності органів прокуратури. Зміст правозастосовчої діяльності становлять збирання, дослідження, опрацювання і зберігання інформації або, простіше кажучи, операції з нею. Метою правозастосовчої діяльності являється поширення загальних приписів правозастосовчих норм на персонально визначених суб'єктів [4, с.29].

Таким чином, можна зробити висновок, що правозастосовча діяльність органів прокуратури України — це особлива форма діяльності органів прокуратури та їх посадових осіб з підготовки та прийняття владно-розпорядчих та організаційних рішень на основі юридичних фактів щодо конкретних суб'єктів, а також направлена на конкретизацію правового регулювання і охорону соціальних цінностей.

Визначивши ознаки правозастосовчої діяльності органів прокуратури, потрібно з'ясувати, якими процесуальними формами наділені працівники прокуратури при здійсненні своїх повноважень. Відповідно до ч. 2 ст. 20 Закону України «Про прокуратуру» при виявленні порушень закону прокурор або його заступник у межах своєї компетенції мають право: 1) опротестовувати акти Прем'єр-міністра України, Кабінету Міністрів України, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, виконавчих органів місцевих Рад, підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, а також рішення і дії посадових осіб; 2) вносити подання або протест на рішення місцевих Рад залежно від характеру порушень; 3) порушувати у встановленому законом порядку кримінальну справу, дисциплінарне провадження або провадження про адміністративне правопорушення, передавати матеріали на розгляд громадських організацій; 4) давати приписи про усунення очевидних порушень закону; 5) вносити подання до державних органів, громадських організацій і посадовим особам про усунення порушень закону та умов, що їм сприяли; 6) звертатись до суду з заявами про захист прав і законних інтересів громадян, держави, а також підприємств та інших юридичних осіб [5].

Акти прокурорського реагування спрямовані як на виявлення порушень закону, так і на їх усунення та притягнення винних до відповідальності. Вони різні за формою та змістом і мають відповідати визначеним правилам, а саме бути юридично і фактично законними, обґрунтованими, бездоганно складеними, стилістично грамотними, конкретними, написаними загальнодоступною мовою.

Слід також зазначити, що при очевидних порушеннях прав громадян прокурор вкажує винній стороні на допущене нею порушення та пропонує їй до-

бровільно поновити порушене право завдяки вищезазначеним актам прокурорського реагування. Однак необхідно виходити із того, що прокурору не надано право відміняти чи змінювати рішення, що є незаконними або необґрунтованими. Вони приймаються і реалізуються у процесі здійснення прокурорами функцій нагляду за додержанням і застосуванням законів державними органами, підприємствами, установами, організаціями усіх форм власності, а також посадовими особами і громадянами. Акти прокурорського реагування мають своїм завданням запобігти порушенню закону, а коли воно відбулося — усунути його та негативні наслідки такого порушення. Кожен з цих прокурорських актів застосовується залежно від характеру порушення закону [6, с.62-63].

Таким чином, за допомогою актів прокурорського реагування найбільш повно і змістовно проявляється сутність правозастосовної діяльності органів прокуратури. Викладене дозволяє зробити висновок, що захист порушених прав здійснюється шляхом визнання права, відновлення положення права, що існувало до порушення, припинення дій і забезпечення осіб цими правами, що в свою чергу позитивно впливає на правозастосовчу діяльність органів прокуратури.

При здійсненні правозастосовчої діяльності органи прокуратури керуються окремими процесуально-процедурними методами, які вони реалізують на конкретно визначених стадіях. Ці стадії визначають правовий статус працівників органів прокуратури, їх повноваження, функції та закріплюються на законодавчому рівні. Тому розглянемо ці стадії в загальнотеоретичному аспекті правозастосовчої діяльності органів прокуратури при здійсненні різних видів проваджень.

Процесуальні стадії — це характеристика динаміки правової форми, що відображає комплекс взаємопов'язаних процесуальних обставин, що відбуваються в часі і направлені на досягнення оптимальних результатів обраної юридичної справи [7, с.100]. Таким чином, в юридичній літературі розрізняють три стадії правозастосовчої діяльності органів прокуратури: 1) встановлення фактичних обставин справи. Наприклад, відповідно до ст. 251 Кодексу України про адміністративні правопорушення доказами у справі про адміністративне правопорушення згідно зі ст. 251 КУпАП є будь-які фактичні дані, на підставі яких у визначеному законом порядку орган (посадова особа) установлює наявність або відсутність адміністративного правопорушення, вишійсть конкретної особи у його винненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи [8]; 2) підбір та аналіз правових норм як юридичної основи справи; 3) вирішення юридичної справи та оформлення прийнятого рішення. [9, с.354-356]. Цей перелік стадій правозастосовної діяльності є не завершеним. Сюди необхідно включити стадію доведення прийнятого рішення до суб'єктів, яких воно стосується, і його виконання, використання або дотримання.

Як відомо, право за своєю юридичною природою не може функціонувати саме по собі та виступати засобом вирішення різноманітних проблем. В силу цього воно змушене взаємодіяти з іншими категоріями права. Тому правозастосовчу діяльність органів прокуратури охарактеризуємо через її механізм та категорію «ефективність».

Під категорією механізму правозастосування Л. Б. Зузь вбачає систему правових актів, дій, рішень компетентних органів і осіб, вслід за якими з'являються, проявляються, а також віділюються в життя організаційна і забезпечувальна функції правозастосування [10, с. 10]. Тому, механізм правозастосовчої діяльності органів прокуратури — це сукупність взаємоузгоджених і взаємопов'язаних засобів правового регулювання, які використовуються органами прокуратури та їх посадовими особами з метою реалізації і функціонування законного, обґрунтованого, доцільного, справедливого, гуманного та об'єктивного застосування правових норм для забезпечення і підтримання суспільного порядку.

Ефективність правозастосовчої діяльності характеризується природою ступеня досягнення мети норми за рахунок найбільш доцільного її застосування. Тому ефективність правозастосовчої діяльності визначається як співвідношення між результатами індивідуального регулювання і метою правової норми, при якому в акті індивідуального регулювання (правозастосовальному) використані в межах закону певні можливості за розсудом правозастосувача, заповнені прогалини в законі, усунуті інші його дефекти [11, с. 91].

Отже, правозастосовча діяльність органів прокуратури є особливою та індивідуальною формою реалізації права. Ця діяльність спрямована на індивідуальну регламентацію і правогарантування. Правозастосовча діяльність масовий предмет дослідження, характеризується специфічними ознаками, пошпирюється на конкретно визначене коло осіб, що відрізняє її від правоохоронної та праворегулятивної діяльності. Вона передбачає видання конкретизованих владних принципів, які визначають суб'єктивні права і обов'язки адресатів принципів та гарантування їх фактичної реалізації.

З моменту проголошення незалежності нашої держави було прийнято велику кількість нормативно-правових актів, але значна їх частина вже не відповідає реаліям сьогодення. Це пояснюється недосконалістю механізму їх впровадження в життя, а саме, механізму правозастосовчої діяльності. Нестабільна політична та економічна ситуація, що склалася в нашій державі негативно впливає на ефективність правозастосовчої діяльності органів прокуратури. Основними факторами, що сприяють вдосконаленню правозастосовчої діяльності є, насамперед, підбір професійних та висококваліфікованих суб'єктів, які здійснюють таку діяльність, а також підвищення правосвідомості суспільства, що в значній мірі стане позитивним фактором правового статусу органів прокуратури України.

Література

1. Котюк В. О. Теорія права: Курс лекцій. Навч. посібник для юрид. фак. вузів. / Котюк В. О. — К.: Венітурі, 1996. — 208 с.
2. Пуцько О. В. Правозастосовча діяльність міліції: дис. канд. юрид. наук / Пуцько О. В. — Київ, 2005. — 193 с.
3. Применение советских правовых норм / Недбайло П. Е. — М.: Госюриздат, 1960. — 511 с.
4. Додин Е. В. Доказывание и доказательство в правоприменительной деятельности органов советского управления / Додин Е. В. — К.: Одесса, 1976. — 127 с.

5. Про прокуратуру: Закон України: від 5.11.1991 року // Відомості Верховної Ради. — 1991. — № 53. — Ст. 793.
6. Долежан В. Правозахисна функція прокуратури та її закріплення у майбутньому законі України «Про прокуратуру» / Долежан В., Касюта М. // Право України, 2006. — № 3. — С. 59-63.
7. Фундаментальные проблемы советского правового государства / под ред. В. М. Горшенева. — Харьков: Высшая школа, 1990. — 314 с.
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України: від 7.12.1984 року // Відомості Верховної Ради Української РСР, 1984. — Додаток до N 51. — ст. 1122
9. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / ред. О. В. Зайчук, Н. М. Оніщенко — К.: Юрінком Інтер, 2006. — 688 с.
10. Зузь Л. Б. Правоприменение: его механизм, понятие / Зузь Л. Б. // Проблемы обеспечения законности в механизме правоприменения. — Волгоград, 1991. — С. 6-10.
11. Пиголькин А. С. Правоприменение в Советском государстве / Пиголькин А. С., Николаева М. Н., Студеникина М. С. и др. — М.: Юрид. лит-ра, 1985. — 304 с.

Івчук М. Ю. Особенности правоприменительной деятельности органов прокуратуры Украины. — Статья.

Выполнен детальный анализ, определены формы и понятие правоприменительной деятельности органов прокуратуры Украины. Установлено, что правоприменительная деятельность органов прокуратуры является особой и индивидуальной формой реализации права. Эта деятельность направлена на индивидуальную регламентацию и гарантирование права.

Ключевые слова: особенность, правоприменительная деятельность, органы прокуратуры.

Ivchuk M. Features enforcement activity of bodies of Office of Public Prosecutor of Ukraine. — Article.

The detailed analysis is made; forms and concept enforcement activity of bodies of Office of Public Prosecutor of Ukraine are defined. It is established that enforcement activity of bodies of Office of Public Prosecutor is the special and individual form of realization of the right. This activity is directed on an individual regulation and right warranting.

Keywords: feature, enforcement activity, bodies of Office of Public Prosecutor.